

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2015 m. sausio 30 d. *

Prasminga LPKTS Jurbarko filialo veikla

Nesenai įvykės LPKTS Jurbarko filialo renginys sutraukė itin daug įvairaus amžiaus žmonių. Renginį savo eilėmis pradėjo Konstantino Glinskio teatro režisierė bei aktorė Danutė Samienė, koncertavo Antano Sodeikos meno mokyklos mokiniai.

Po meninės dalies susirinkusios pasveikino Jurbarko rajono savivaldybės meras Ričardas Juška. Jis dėkojo už pakvietimą pabūti kartu, nuoširdų bendradarbiavimą, daliujosi prisiminimais apie įvykusius filialo renginius bei keliones, džiaugėsi, kad buvę tremtiniai, dabar ir jų vaikai, vaikaičiai susiburia lyg viena, darnišeima. Sveikinimo žodžius taip pat tarė TS-LKD Jurbarko skyriaus pirmininkė Audronė Kurienė. Kalbėdama ji skatino būti vieningiems, priimti protingus sprendimus.

LPKTS Jurbarko filialo pirmininkė Irina Pažereckienė pateikė Jurbarko filialo statistiką: šiuo metu yra 175 nariai; per metus mirė 11 narių; įsiliejo į veiklą penki nauji nariai; trumpai pristatė 2014 metų veiklos ataskaitą: „Mūsų susirinkimas – tai ne tik darbo, kurį atliekame per visus metus, atskaita, bet ir sueiga, kurios metu dalijamės prisiminimais apie tremtyje bei lageriuose išgyventus vargus. Praėjusiais metais dalyvavome visose valstybinėse šventėse, lankėme ligonius, laidojome mirusius filialo narius. Gegužės 19 dieną dalyvavome Partizanų pagerbimo, kariuomenės ir visuomenės vienybės šventėje „Laisvės taku“, skirtoje generolo Jono Žemaičio-Vytauto paminklui Šimkaičiuose; birželio 13 dieną prisdėjome prie choro „Versmė“ 25 metų veiklos minėjimo ir knygos „Dainuoja“ „Versmė“ išleidimo; birželio 14 dieną įvyko renginys pagal Aidos Baublienės projektą „Varpas – tai kovų gaudesys“, skirtas Gedulo ir Vilties dienai ir Petro Paulaičio-Aido 110-osioms mirties metinėms paminiėti. Vykome į sąskrydį „Su Lietuva širdy“ Ariogaloje; rugpjūčio 23 dieną – į Baltijos kelio 25 metų jubiliejų; ruggėjį keliavome į Šiluvą; lapkričio 28 dieną dalyvavome renginyje, skirtame generolo Jono Žemaičio-Vytauto sušaudymo 60-osioms metinėms atminti prie vadavie-

tės Šimkaičių girioje ir miestelio mokykloje“. Buvo akcentuoti ir ateities planai: restauruoti partizanų žemines Žirniškių, Globių girininkijoje, bendradarbiavimas su mokyklomis, žygis Kęstučio apygardos partizanų takais Jurbarko rajone, taip pat iškelta idėja atidengti paminklinę lentelę Varlaukio geležinkelio stotyje, nes iš ten pajudėjo pirmieji ešelonai Sibiro link. Renginio metu šiai idėjai įgyvendinti jau buvo pradėtos rinkti lėšos.

Už paramą Irina dėkojo mokyklos direktoriui Leonardiui Zaksui, P. Paulaičio 1 šaulių kuopos vadui atsargos majorui Algirdui Geniui ir šauliams bei visam mokyklos kolektivui. Už finansinę ir moralinę paramą nuoširdžius padėkos žodžius išsakė rajono savivaldybės merui, vicemerui, administracijos direktoriui, savivaldybės Svietimo ir kultūros skyriaus darbuotojams; UAB „Dainiai, II vadovui Vytautui Giedraičiui, Lukšių pieninės direktoriui G. Butkui, R. Pinaičiui, KU Jurbarko filialo direktoriui N. Petraitienėi, pavieniam filialo nariams – V. ir V. Pauliukavičiams, I. Gervylienei, B. Alijošienei, E. ir J. Bučinskams, S. Ambrakaitienei; gyvenantiems toliau nuo rajono centro – Kęstučiui Puišiui, Irenai Andrikienei, A. Kulikauskienėi, O. Martinaitienei, ypač filialo garbės pirmininkui Petru Gervyliui, visiems valdybos nariams, tarybos nariui A. J. Kazakevičiui, – kartu mes viską galime. Jurbarko filialo pirmininkė kartu su LPKTS Tauragės apskrities koordinatoriumi Vida Čereškevičiumi įteikė LPKTS pirmininko Gvido Rutkauskio ir valdybos pirmininkės Rasos Duobaitės-Bumbulienės padėkas filialo nariams: Antanui ir Kęstui Girdžiams, Irenai Andrikienei bei Marijai Mikutaiti.

LPKTS Tauragės apskrities koordinatorius Vidas Čereškevičius džiaugėsi Jurbarko filialo narių veikla ir akcentavo bendrus siekius, o Antanas Juozas Kazakevičius linkėjo dar ne kartą visiems drauge susiburti. Vėliau susirinkusieji dalijosi prisiminimais, o vaikaičiai kūrė planus ateities renginams, į kuriuos susirinktų dar daugiau bendro likimo brolių.

Marija MIKUTAITE

„Misija Sibiras“ – laisvės ir nepriklausomybės įprasminimas

Sausio 21 dieną vienas iš projekto „Misija Sibiras 2014“ dalyvių, Lietuvos šaulių sąjungos Ariogaloje kuopos vadasis Ariogaloje gimnazijos istorijos mokytojas Andrius Bautronis lankėsi Viešojoje bibliotekoje.

„Projektas „Misija Sibiras“ vykdomas nuo 2005 metų. Jo vienas iš pagrindinių tikslų – įamžinti Rusijos platybėse kalėjusių tautiečių atminimą, pagal galimybes sutvarkyti lietuvių tremtiniių kapus, susitikti ir pabendrauti su Sibire likusiais gyventi tautiečiais“, – projekto trumpai pristatė 27 metų svečias. „Nors ekspedicija pasibaigė, mano misija tėsiasi ir toliau – pristatau projektą mokyklose, bendruomenėse...“ Ir tą dieną svečias kvietė visus kartu pasinerti į istorijos kloodus.

Savo pasakojimą apie patyrimą ekspedicijos metu A. Bautronis iliustravo skaidrėmis, kuriose chronologiskai atvaizduotos žygio akimirkos. Pašnekovas prisipažino, kad dalyvauti šiame jaunimo tautinio patriotiškumo ir pilietiškumo projekte jis paskatino noras prisidėti prie mūsų istorijos išsaugojimo, įprasminiimo. Istorikas džiaugėsi, kad jam pavyko pereiti gana sudėtingą atranką. „Anketas siuntė daugiau nei 700 norinčiųjų. 71 iš jų dalyvavo bandomajame dviejų dienų 45 kilometrų žygyje. Po to buvo atrinkti vos 16 dalyvių, kurie 2014 metais keliavo į 33 kartus už Lietuvą didesnį Krasnojarsko kraštą.

Ne vien fizinis pasirengimas lemė sėkmę, buvo vertinama ir motyvacija, patriotiškumo svarbos suvokimas, noras ir entuziazmas testi projekto misiją pasibaigus ekspedicijai. Likusius pusantro mėnesio iki išvykimo skaitėme pažintinę literatūrą, kalbėjomės su buvusiais tremtiniais, specialistais, mokėmės kryždirbystės meno“, – pasakojo jis. A. Bautronis paibrėžė, kad dviliepos savaiteis tru-

kės žygis – ne ekskursija, bet sunkus darbas be poilsio.

„Vietoje įsigijome medienos, įrankių. Vieno kirgizų prekeivio rusų kalbos supratimas didėjo su siūloma pinigų suma. Jei siūlėme didesnę sumą, tai viską suprato, sakė „chorošo“, jei mažiau, tada – „ne ponimaju“ – linksmas kelionės akmirkas prisiminė mokytojas.

Ekspedicijos metu dalyviai tvarkė kapinaites, įamžino į Lietuvą negrūsių tremtiniių atminimą: ravėjo piktžoles, šeštė antkapius, dažė ir atstatinėjo tvoras, gaminio ir statė kryžius, sodino lietuviškų tulpių svogūnėlius, simboliškai pabarstė lie тувишкі земес. Taip pat bendravo su ten gyvenančiais tremtiniių palikuonimis, vietiniais gyventojais. A. Bautronis pasidžiaugė: nors buvo planuota sutvarkyti 5 kapinaites, tikslas buvo viršytas. Per misijos laiką buvo pagražintos 9 kapinės, daugiau nei 100 pavieniai kapų.

Pats didžiausias 2014 metų ekspedicijai tekės iššūkis – 45 kilometrų trijų dienų žygis ci-

Kairėje – Andrius Bautronis

vilizacijos nepaliesta Sibiro taimaga, iš Strelkos gyvenvietės į Zcharovką. „Žygiuoti teko pelkėmis, žmogaus pėdos nemaičiusiais brūzgynais, uolų ketromis, stačiais šlaitais. Vietiniai gyventojai bandė mus atkalbėti, tačiau nepabūgome nei prasto maršruto, nei laukinių žvérių. Be viso to ekspedicijos metu teko susidurti su spieciais uodų, geriamo vandens nebuvimu, audromis, neštiper 20 kilogramų sveriančią kuprinę.

Atsisveikindamas svečias linkėjo susirinkusiems didžiuotis savo valstybe, iškovota nepriklausomybė.

Indrė LAŠINYTĖ

Dėmesio!

Kovo 28 d. (šeštadienį) 10.30 val. Kauno įgulos karininkų ramovės salėje (A. Mickevičiaus g. 19) įvyks Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sajungos XXII suvažiavimas. Delegatų registracija nuo 10 val.

TS-LKD Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos valdybos posėdis

Sausio 24 dieną Kaune įvyko TS-LKD Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos valdybos posėdis.

Frakcijos pirminkė LR Seimo narė V.V. Margevičienė ir LR Seimo narys prof. A. Dumčius apžvelgė politinę situaciją, įvykius Ukrainoje.

Kovo 1 dieną pirmą kartą Lietuvoje vyks tiesioginiai merų bei savivaldybių tarybų rinkimai. Todėl pagrindinis valdybos posėdžio klausimas buvo pasiruošimas rinkimams. Frakcijos pirminkė V.V. Margevičienė pasidžiaugė, kad nemažas būrys Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos narių dalyvauja rinkimuose. Šeši kandidatuojā i mero postą: Irutė Varzienė (Biržų r.), Vytautas Gimžauskas (Ignalinos r.), Antanas Jonas Kazakevičius (Jurbarko r.), Agnė Bilotaitė (Klaipėda), Maurikijus Grėbliūnas (Panevėžys), Irena Vasiliauskienė (Širvintos).

Dvidešimt PKT frakcijos narių yra įvairių savivaldybių kandidatų sąrašų pirmuose dešimtukuose: G. Rutkauskas (Kauno r.), A. Genys (Jurbark-

kas), B. Kažemėkaitė (Kalvarija), Č. Tarvydas (Klaipėdos r.), V. Mickus, A. Barbšys (Klaipėda), V. Žalienė (Kretinga), D. Dyrienė (Kupiškis), A. Čepponis, R. Pankevičius, G. Baltuškienė (Panevėžys), Janina Korsakienė (Pakruojis), I. Hase (Šakiai), J. Čypienė (Rokiškis), V. Macienė, K. Dambrauskienė, L. Kalnikaitė, R. Gečienė (Šilalė), A. Stankus (Tauragė), B. Žilénienė, V. Pulkaunikienė (Ukmergė), D. Karkienė (Vilkaviškis).

Apie pasiruošimą rinkimams, parašų rinkimą kalbėjo V. Mickus (Klaipėda), E. Manovas (Šiauliai), A. Blažys (Panevėžys), P. Musteikis (Vilnius), L. Kalnikaitė (Šilalė) ir kt. Visų pasisakymuose jautiesi ryžtas gerai pasiruošti rinkimams ir laimėti kuo daugiau vietu savivaldybių tarybose.

Valdyba nusprendė TS-LKD Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos tarybos posėdį sušaukti balandžio 18 dieną Kaune.

Ona Aldona TAMOŠAITIENĖ

Sausio 24-ąją LPKTS buveinėje į posėdį susirinko Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos valdyba. Valdybos pirminkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė pateikė informaciją apie valdybos darbą. Ji teigė, kad imamas visų priemonių, kad šiuo metu uždarytas Rezistencijos ir tremties muziejus Kaune kuo greičiau atnaujintų veiklą. Iš UAB „Kauno švara“ gauta parama 20 tūkstančių litų (5792,4 eurų) muziejaus remontui.

Valdybos pirminkė informavo, kad sudaryta sutartis su Europos Parlamento nariu Gabrieliumi Landsbergiu dėl straipsnių apie jo veiklą spaudinimo „Tremtinyje“. Tai bus svarbi finansinė parama mūsų laikraščiui.

Rasa Duobaitė-Bumbulienė apgailėstavo, kad „Laisvės“ premijai LPKTS teikta prof. Vytauto Landsbergio kandidatūra ir šiemet nesulaukė premijos komisijos pritarimo. Gautas Panevėžio apygardos prokuratūros pirmojo baudžiamojo persekiojimo skyriaus prokuroro Ričardo Juozainio atsakymas į LPKTS tarybos rezoliuciją „Dėl M. Misiekionio išteisinimo“. Jame pranešama, kad „Panevėžio apygardos prokuratūros pro-

kuroras 2014-12-15 Lietuvos apeliaciniams teismui pateikė apeliacinį skundą „Dėl nepagrūsto išteisinimo“ baudžiamojuje byloje Nr. 89-2-00005-98 dėl 2014-11-26 Panevėžio apygardos teisme priimto nuosprendžio“.

LPKTS pirminkas dr. Gvidas Rutkauskas aptarė aktualius LPKTS klausimus. Jis pasakojo apie prieš Kalėdas įvykusį susitikimą su TS-LKD pirminku Andriumi Kubiliumi, kuriamė sutarta dėl abipusės paramos. Pirmininkas informavo, kad tariamasi su Kauno rajono valdžia dėl viešojo transporto lengvatų Kauno rajone gyvenantiems buvusiems tremtiniams, politiniams kaliniams, Laisvės kovų dalyviams.

Valdyba svarstė Finansų komiteto siūlymus bei 2015 metų LPKTS biudžetą. Rasa Duobaitė-Bumbulienė pasidžiaugė, kad pavyko suautypti, gauti finansinės paramos, buvo grąžinta sena skola. „Je 2014-uosius pradėjome su 17 tūkstančių litų, tai 2015-uosius pradedame turėdami šiek tiek daugiau nei 100 tūkstančių litų“. Valdyba biudžetą patvirtino. Taip pat nutarta filialų skolas užpaimtas platinimui knygas nurašyti iš 2 procentų paramos.

Aptarta LPKTS suvažiavim-

Žaliojo tilto stovylos – V. Putino prosovietinės propagandos ruporas

LPKTS rezoliucija

Sausio 13-ąją, simbolinę kiekvieno Lietuvos piliečio pilietiškumo ir patriotiškumo pasitikrinimo žuvusiuju už laisvę akivaizdoje dieną, Kultūros paveldo departamento (KPD) Nekilnojamoji kultūros paveldo vertinimo taryba (NKPVT) savo posėdyje svarsčiusi Vilniaus Žaliojo tilto sovietinės ideologijos, jos karinės galios, atnešusios Lietuvai kruviną priespaudą, ir viešai tą ideologiją Vilniaus centre demonstruojančių stovylų menamą paminklosauginę vertę, jokio sprendimo dėl jos kultūrinės, istorinės ar meninės vertės nepriėmė. Esą trūko dokumentų, įrodančių stovylų vertę. Kitaip neįvilkiniu ir biurokratizuotu tokį elgesį sunku pavadinti.

Nepadėjo tarybai apsišpresti kultūros ministro Š. Biuruojo įsakymas, kuriamė nurodoma, jog sovietine ar nacistine simbolika pažymėti objektai negali būti laikomis vertingais ir jiems ne vieta Lietuvos kultūros vertibių registre. Be to, stovylas yra avarinės būklės, graso žmonių sveikatai ir net gyvybei, jas tiesiog būtina nukelti.

Sprendimo priėmimas nu-

tais šaudė beginklius jaunuolius, moteris ir vaikus, degino mūsų namus.

Smerkiamame tokį tarybos narių nepilietišką ir nepatriotinį poelgi, nesugebėjimą atliliki savo pilietinę pareigą, vienims lietuviams šventą Sausio 13-osios aukų atminimo dieną, kai daugelis segėjo neužmirštuočių žiedelius. Nepanorūsius ar negalėjusius atskirti tikrą moralę Lietuvos paveldą nuo sovietinės ideologijos propagandos „kūrinių“.

Siūlome KPD direktorei D. Varnaitei pakeisti šios tarybos sudėtį, pašalinant iš jos nekompetentingus narius, jei taryba artimiausiai posėdyje nepriims teisingo sprendimo.

Apgailestaujame, kad kartu su V. Lenino paminklu nebuvu nugriauti visi sovietinė ideologiją propaguojančių ir kolaborantus garbinantys paminklai, tarp jų ir S. Neries bei P. Cvirkos.

Kviečiame visas patriotines ir pilietines organizacijas nedelsiant viešai išreišksti savo ir visų patriotiškų piliečių nuomonę dėl sovietinio paveldo pašalinimo iš Neprisklausomos Lietuvos viešųjų erdvų.

LPKTS valdybos posėdyje

LPKTS pirminkas G. Rutkauskas išsakė pastabas dėl sa-vaitraščio „Tremtinys“ turinio. Posėdyje dalyvavusieji džiaugėsi mūsų laikraščiu: Seimo narys prof. Arimantas Dumčius tvirtino, kad laikraštis pagerėjo, valdybos narė Lo-reta Kalnikaitė sakė, kad „tai laikraštis mūsų ir apie mus; žmonės skaito, laukia, domisi.“ Gražių žodžių negailėjo Seimo narė Vincė Vaidevutė Margevičienė, Petras Musteikis, Edvardas Strončikas, kiti.

Valdyba nutarė patikslinti mokamų sveikinimų, spausdinamų „Tremtinyje“, kainą: asmeninis sveikinimas su nuotrauka kainuos 15 eurų, be nuotraukos – 10 eurų, pinigus pervedant į LPKTS saskaitą. Filialai ir toliau sveikins nemokamai. Taip pat nutarta atsisakyti eilėraščių posmų sveikinimuose, nes jie

dažnai kartoja. Sveikinimo tekstas turėtų būti trumpas.

Svarstyto apdovanojimui LPKTS žymeniu „Už nuopelnus Lietuvai“ Tauragės ir Šiaulių filialų teiktos kandidatūros. Taip pat nutarta ši žymenį skirti Stanislovui Bartuliu, savo lėšomis išleidusiam ir LPKTS padovanojusiam knygą „Lietuvos naujausių laikų istorija“ (2007) ir „Kova už laisvę“ (2014) visą tiražą.

Kitas LPKTS valdybos posėdis įvyks vasario 21 dieną 9.30 valandą, tarybos posėdis – vasario 21 dieną 11 valandą. Aptarta tarybos posėdžio darbotvarkė.

Valdyba priėmė rezoliuciją „Žaliojo tilto stovylos – V. Putino prosovietinės propagandos ruporas“ (spausdiname atskirai).

Jolita NAVICKIENĖ

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumerata priimama bet kuriamė „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį. Prenumeratos indeksas 0117. Kaina: 1 mėn. – 2,36 Eur (8,16 Lt), 3 mėn. – 7,09 Eur (24,48 Lt).

Įvykiai, komentarai

Imperija puola, specialiai žudydama civilius

Donecke sausio 22-osios rytą artilerijos sviedinys pataikė į autobusų stotelę, žuvo 13 žmonių, daug sužeista. Tai niekuo dėtū civilių aukos. Ukrainos premjeras Arsenijus Jasenikas pareiškė, kad „uz šio prorusiškų separatistų nusikaltimo stovi Rusijos Federacija“. Savaimė suprantama, Rusija tuo pat apšmeižė ukrainiečius – užsienio reikalų ministras Sergejus Lavrovas teigė, jog „vertiname ši nusikaltimą kaip bandymą sutrukdyti derybas dėl paliaubų...“ Donecko gyventojai kalba apie „klajojančius pabūklus“, kurie netikėtai pasirodo tam tikrose miesto vietose, paleidžia keliš ūvius į ligoninę ar kokį kitą civilinį objektą ir dingsta. I gyventojų klaušimus prorusiški separatistai atsako, kad tai „prasiveržę ukrainiečių partizanai“.

Bet sveiko proto nepraradę doneckiečiai nelinkę tikėti tokiomis pasakomis, ypač kai žino, kad i separatistų kontroliuojamas teritorijas net uodas nosies neįkištų. Deja, sveikas protasten nepageidaujamas, o prorusiška propaganda teigia, kad vyksta tarsi kažkokia baigtinė „Didžiojo Tėvynės karo“ fazė, kurioje bus galutinai sutriuškinti „fašistai“ ir išvaduota „novorosijos“ žemė.

Abejoniu, ar tai prorusiškų separatistų darbas, net būti negali – jei Kremliai reikės, tai ir gyvenamuosius namus su vienais gyventojais i orą paleis (ir Maskvoje), tačiau dėmesio verta S. Lavrovo kalba, išduodanti šio teroristinio akto tikslą – vos tik Vakarai ēmė atkalliai laužti Maskvą laikytis Minsko susitarimo, ši sugalvojo pretekstą to nedaryti, tai yra nesilaikyti paliaubų sutarties, pasirašytyos Minske, – įsakė apšaudyti civilius. Aiškėja, kad Maskva išvis nenori paliaubų, negana to, prisdengdama bet kokiais neramumais Vakarose (labai daug tikimybės, kad tuos įvykius pati ir provokuoja) sustiprina puolimą prieš Ukrainą.

Galima sakyti, ryškėja dėsningumas – vos tik prasideda derybos (šiuo atveju buvo tariamasi dėl galimybų abiejoms pusėms atitraukti sunkiąj ginkluotę), tuo rusų separatistai imasi aktyvių karinių veiksmų, o Maskva neigia savo dalyvavimą, nors per sieną į Ukrainą iš Rusijos plūsta rusų separatistams skirta „labdara“, tai yra sunkioji ginkluotė, kurios, kaip ironiškai pastebėjo

Ukrainos Aukščiausiosios Rados pirmininkas Aleksandras Turčinovas, Donecko turguje nenusipirksci.

Tašką abejonių istorijoje turėjo padėti nauja tragedija – sekmacienio rytą sistemomis „Grad“ buvo apšaudytas Mariupolio miestas, žuvo 30 taičių gyventojų. Buvo akivaizdu, kad tai rusų separatistų darbas, tai patvirtino jų vadeiva Zacharčenka, pasigirdamas, kad jau pradėjo Mariupolio puolimą. Žinoma, Rusija vėl bandė apšmeižti Ukrainos pajegas, o iš internetinių portalų dingo vaizdo įrašai su Zacharčenkos kalba.

Skubiai sukvestame Junginių Tautų Saugumo Tarybos posėdyje Rusija vetavo bandymus pasmerkti ši išpuoli ir blokavo raginimus ištirti incidentą, kuris neabejotinai prilygsta karo nusikaltimui. Ką gi, kai ateis laikas, Rusijos niekas neklaus, ar jos veikėjai, atsakingi už karinę agresiją prieš Ukrainą, nori sedėti Hagos tribunolo kaltinamu suole...

Patikėti, kad Rusija nedalyvauja kovose su Ukrainos teritorijų vientisumą ginančiais Ukrainos kariais, gali tik pasutinis mulkis, nes tokio laipsnio lengvatikystės jau nebūna. Arba piktaivalis, palaikantis teroristinę Putino politiką. Deja, tokį ir pas mus netrūksta.

Jei jau atsiranda sakantį, kad abi kariaujančios pusės doro tokius nusikaltimus, tai žinok – šitaip bandoma suplakti nusikaltelį ir auką, tai yra tarsi suniveliuoti abu, o tada, žiūrėk, ir kaltujų nera.

Dar prieš Mariupolio tragediją pasaulį pasiekė žinia, kad rusų separatistams pagaliau pavyko išmušti iš Donecko oro uosto ukrainiečių karius, gynusius savo teritoriją ilgiau nei karo metais buvo ginamas Stalingradas. Savo atkaklumu šie ukrainiečiai didžiaviriai užstarnavo „kiborgų“ (fantastiškų filmų herojų, kurių nejmanoma sunaikinti) pseudonimų, deja, apsuptyje atsilaikyti prieš gerai ginkluotų rusų „specnazo“ karių atakas galiusiai buvo neįmanoma. Ką rusų separatistai darė su belaisviais, geriau nematyti silpnėnių nervų žmonėms – taip tyčiotis iš pasidavusio nelaisvėn prieš kario gali tik visiškai degradavusieji.

Bet šioje dramoje svarbu, kad vos tik ukrainiečių likučiai aplido subombarduoto oro uosto teritoriją, pasigirdo kal-

bū, kad Minske pasirašytuose susitarimuose buvo sutarta, jog Donecko oro uostas pereis rusų separatistų žinion, tačiau neva dėl atkaklios gynėjų laikysebos Ukrainos prezidentui Petro Porošenkai nebuvu kaip įsakyti atsitraukti, juo labiau kad gynėjų didvyriškumas taupo ukrainiečių pasiprirenimo Rusijos agresijai simboliu.

Tokią „žinią“ skelbė ir mūsų žiniasklaidos priemonės, tik keista, kad nė vienam iš žinių rengėjų nešovė į galvą, kad tai Kremliaus propagandos antis – nejau rusai būtų tylėjė, jei toks susitarimas būtų egzistavęs? Juk tai būtų visai teisėtas (jei apskritai galima laikyti Rusijos reikalavimus tokiais) reikalavimas laikytis Minsko susitarimų punktu!

Tačiau tik apleidus oro uostą pasigirdo tokį kaltinimą P. Porošenkos adresu. Tikslas aiškus – sukelti ukrainiečių nepasitikėjimą savo šalies vadovu.

Verta pastebėti, kad ir kaltbos apie sunkiosios ginkluotés atitraukimą nera nekaltos – taip tik bandoma atitraukti dėmesį nuo esmės – rusai prireikė apskritai nustoti remtis, dar tiksliau – išvesti iš Ukrainos teritorijos savo ginkluotus karius ir separatistus. Be abejo, ir iš Ukrainos teritorijos Krymo.

Gintaras MARKEVIČIUS

Graikijoje į valdžią prasibrovė prokomunistinės jėgos

Apie Graikijos situaciją žinojome tik tiek, kad tai prasiskolinusi, lengvo gyvenimo apžavėta valstybė, kuri pravalgė daugiau nei uždirbo. Be abejo, Krylovo pasakėcios apie skruzdė ir žiogą finalą žinome – panašiai nutiko ir graikams. Europos Sajungai teko imtis piniginės pagalbos Graikijai priemonių, pati šalis įpareigota pradėti griežtą taupymo politiką. Savaimė suprantama, krizė labiausiai palietė žemesnius socialinius visuomenės sluoksnius. Nepatenkintas proletariatas – vešli dirva populistinėms kairiosioms, nertei prokomunistinėms, partijoms. Sekmacienį įvykę rinkimai į Graikijos valdžios olimpą iškėlė radikalių kairiųjų partiją „Syriza“. Populistinė jos vadovo, paskirto ministru pirmininku, kalbą transliavo ir Lietuvos televizijos žinių laidos – „baigta su diržų veržimo si politika, užteks tauputi“. Su prask – vėlgvėsime placiai ir

Nelygu kas, kaip ir iš ko gyvena; kas savo pajamas lengvabūdiškai išleidžia, kas per tau-pumą, kas per šykštumą turtus susikrauna. Anupras Šykstelė buvo taupus, šykstus ir mokėjo derėtis; jei pardavėjas nedaryavo nors menkiausios nuolaidos, Šykstelė prekės nepirkavo. Dabar, kai verslas privatus, kainos nėra labai tvirtos, derėtis galima ne tik kokiamė turgelyje, bet, pasirodo, įmanoma ir su pačiu Dievu.

Buvo polaidis, visur telkšojo balos, vanduo liejos iš upių, upelių ir griovių krantų. Šykstelė éjo iš miestelio krepšeliu maisto produktų nešinas, pukiai nusiteikęs, nes pirkdamas gerokai parduotuvéje nuderėjo. Reikėjo pereiti lieptą per polaidžio metu giliu tapusi upeli. Ir atsitiko taip, kad Šykstelė ant liepto paslydo ir įsmuko į sraunią tékmenę, o plaukti nemokėjo. Šaukėsi Dievo pagalbos: „Išgelbék, Viešpatie, – akmeninį kryžių šioje vietoje pastatysi!“ Ir čia pat ranka užkliuvo už į vandenį nusvirusios karklo šakos. Isikibės įšaką, Šykstelė išsiropstė į kitą upės krantą. Dievo pagalbos ranka buvo akivaizdi.

Artėdamas prie namų, Anupras neva svarstė, neva su pačiu Ponu Dievu derėjosi: „Koks Tau skirtumas, Dievuli, kryžius bus iš akmens ar medinis, svarbu, kad bus jamžinta padėka. Akmeninį reikės pas akmentaši užsakyti, kai nuos kelis šimtus litų, o medini ir pats galiu padaryti“. Taip besiderėdamas Šykstelė pasiekė savo kiemą ir prieš žengdamas į grycią derybas nuspren-

dė užbaigtis: „O jei, Dievuli, aš persižegnosiu? Juk žegnonė – taip pat kryžius, taip pat padėkos ženklas. Juk Tu, Dievuli, nesi materialistas“.

Šykstelė plačiu mostu persižegnojo ir taip atsiskaitės su Dievuli peržengė namų slenkstį. Kad „derybos“ buvo vienašalės, matė tik Dievulis...

Atpasakoju į būtą nebūtā, tačiau gyvenimišką nuotykį, tarsi retą, išskirtinį, tačiau smerkiantį pažaduko elgesį.

Ne tik atmenamais laikais, kai buvo žadamas netolimas komunizmas, bet ir per atkurtos nepriklausomybės dvidešimt penkerius metus galėjome stebeti visą ſykstelių armiją, prisiklausyti jos cukrinė pažadui, kad tik būtų išrinkti, pa-skirti į aukštą ar aukštėsnį postą. Taip jau tas demokratijos mechanizmas sukonstruotas, kad salyga pakliuti į tuos positus yra rinkėjų balsai. Juos gauti vykdomos derybos – ſkelbiama rinkiminė kampanija. Deja, tos derybos yra vienašalės. Užtekavavo ſykstelės užimti siekiama postą, pažadai būdavo pamirštami. Buvo, žinoma, ir išimčių, tačiau vado-vaujantį demokratiniu principu, sudaryti persveriančios daugumos, kuri galėtų pažadus išteseti, nepavykdavo.

Ar jau įsitikinote, mieli tau tiečiai, kad rinkiminės kampanijos – derybos, deja, vienašalės ir trumpai trunkančios? Todėl atiduoti savo balsus už pažadus – neišmingtinga. Juose, gerai susipažinę su kandidatais, turėtume rasti kai ką daugiau.

Algimantas ZOLUBAS

tingas pasekmes, jei graikai pasitraukia iš euro zonas. Kaip vi-suomet, kilus samyšiui, niekas nenori girdėti blaivaus proto – visų pirmą euras nenuvertėjo, tačiau jo vertė sumenko stiprėjančio dolerio atžvilgiu (palyginkime su rubliu – oho, kaip išaugo euro vertė). Apie Graikijos norą išeiti iš euro zonas niekas rimtai nekalba, ypač patys graikai, suprantantys, kad toks scenarijus prilygt likti nuogam ant ledo. Ir vargu ar išeitis būtų Rusijos jiems pasiūlyta „eurazijos sajunga“ – Rusija pati skėsta krintant naftos kainoms ir rublio verte.

Dabartiniuose Graikijos rinkimuose „Syriza“ įrodė, kad Graikija renkasi politinę prosozialistinę kairę, kuri daugiau ar mažiau priklauso pasaulinės „Blogio ašies“ krypciai ir jos centruis užraudonomis Kremliaus žvaigždėmis. Manau, kad graikai dar gerai nesuvokia savo ateities po tokio pasirinkimo...

Gintaras MARKEVIČIUS

Sveikiname

Garbingo jubiliejaus proga sveikiname sausio mėnesį gimusių LPKTS Rokiškio filialo narių:

90-ojo – Konstanciją BUTKYTĘ-KIETIENĘ ir Valeriją MEILUVIENĘ,

85-ojo – Birutę LIALIUK ir Leokadiją STRELCOVĄ,

80-ojo – Aloyzą BULOVĄ,

75-ojo – Vincentą NARBUTIENĘ,

70-ojo – Nastę NARBUTYTY-ZIZIENĘ,

60-ojo – Antaną BARONĄ, Petrą DEVIZIĮ ir Galiną JANČIAUSKIENĘ.

Linkime, kad jus visada lydėtū sėkmē, sveikata. Ir toliau būkite laimingi, nepalūžę prieš sunkius gyvenimo išbandymus.

LPKTS Rokiškio filialas

Metai – ne tik laiko atkarpa. Tai gyvenime atlikto darbo savo gimtinei ataskaita, sąžinės ir garbės matas. Sveikiname ištikimus LPKTS bendražygius, šių metų sausį švenčiančius jubiliejus:

90 metų – Kazimierą JASIŪNĄ,

85 metų – Bronių POVILONI,

80 metų – Oną PRANSKŪNAITĘ ir Vincą Algirdą ŠEŠKEVIČIŲ,

75 metų – Filomeną RAJUNČIENĘ,

70 metų – Valę BUČIENĘ,

60 metų – Petrą MARMOKĄ ir Donatą KAMARAUSKIENĘ.

Linkime sveikatos, dvasios stiprybės, artimųjų meilės ir jėgų Tėvynės gerovės sargyboje.

LPKTS Panevėžio filialas

Garbingo **85-ojo** jubiliejaus proga sveikiname ilgametį LPKTS Šiaulių filialo tarybos narį **Stasią TAUTAVIČIŪ.**

Tegul ši diena pasipuošia
Pačiais gražiausiais prisiminimais...
Tegul Jūsų darbščios rankos
nenuilsta,
Tegul ateinančios dienos atneša
Daug laimės, stiprios sveikatos
Ir ilgų gyvenimo metų!

LPKTS Šiaulių filialas

Garbingo **85-ojo** gimtadienio proga sveikiname **Bronių POVILONI.**

...Gyvenime viskas praeina –
Ir džiaugsmas, ir ašaros,
skausmas...
Tik metai rikiuojas į eilę,
Ir plaukus sidabru nubarsto.
Geriau neskaičiuokite metų,
Tegul Jūsų dienos dar žydi!
Jaunystė, kuri jau praėjo,
Tegul vaikaičiai palydi...

Žmogaus gyvenimas matuojamas ne metais, o nuveiktais darbais. O jų padarei daug ir gerų: vardinė Tėvynės idealų ištverėi Sibiro tremtį, smurtą, išdavystes, netektį... Niekada nepasidavei, nepalūžai, esi gyvybingas, pilnas entuziazmo. Tavo išmintis, valia yra aktualios ir šiandien...

Vaikai, vaikaičiai, sesers Aldonas ir brolio Juozo Šeimos, kaimynai Emilia, Jurgis ir Joana

Garbingo jubiliejaus proga sveikiname buvusį Krasnojarsko krašto tremtinį, Klaipečiaus rajono savivaldybės tarybos narį, LPKTS Klaipėdos rajono filialo valdybos narį, Gargždų miesto garbės pilietį **Česlovą TARVYDĄ.**

LPKTS Klaipėdos rajono filialas

Jubiliejino **70-ojo** gimtadienio proga sveikiname buvusį Tomsko srities tremtinį **Antaną GARUOLI.**

Tegu Jus lydis sėkmę, sveikata ir Aukščiausiojo palaima.

LPKTS Rokiškio filialas

Tėsinys.

Pradžia Nr. 03 (1121)

Šakiuose V. Kudirką pragyveno ketverius metus – nuo 1890 iki 1894 metų. Miestas gerbia dr. Vinco Kudirkos atminimą – 1998 metais, minint jo 140-ąsias gimimo metines, Šakiai pasipuošė kaukiečio skulptoriaus Stasio Žirgulio sukurtu V. Kudirkos paminklu.

Jau pirmos sovietinės okupacijos metais Šakiuose įsikūrė pogrindinė antisovietinė organizacija „Geležinis Vilkas“, po karo Šakių apylinkėse aktyviai veikė Tauro apygardos partizanai. 1952 metais, minint Vasario 16-ąją, Šakių gimnazistų būrys ant vandentiekio bokšto iškėlė lietuvišką Trispalvę. Už tą „antisovietinę veiklą“ represuota 17 jaunuolių. Iš jų vienuolika nuteisti ilgiems metams kalėti, kiti pašalinti iš mokyklos, terorizuotos jų šeimos.

Pabuvus Šakiuose, pasukoyme per Siesarties upelį nutiesu tiltu Sintautų link.

Sintautuose

Artėjant prie Sintautų mus iš tolo pasitiko saulėje švytinės prelato Antano Maskeliūno iniciatyva 1995 metais atstatytos Švč. Mergelės Marijos Dangun Émimo bažnyčios bokšto iškyšuliai. Bokštai pasistebė beveik į pussimčio metrų aukštį. Tai turbūt aukščiausias statinys visame Šakių rajone. Į bažnyčios bokštus įkelti geru žmonių išsaugoti senieji istoriniai varpai, pažymėti 1695 ir 1712 metų datomis.

Su prelatu Antanu Maskeliūnu teko ne kartą susitikti atvykus į Sintautus su ekskursantais. Matėme jau medžiai apaugusias bažnyčios griuvėnų sienas. Tik iš griuvėsių tūrio, kyšančių bokšto dalių ir išlikusių didžiojo altoriaus kai kurių fragmentų buvo galima suprasti, kad čia buvusi gana prasmatni bažnyčia. Jos griuvėsiai panašūs į dabar stūksančius buvusios mūrinės Bartninkų bažnyčios griuvėsius. Mažai kas tikėjo jos prisikėlimu, tik paties klebono Antano Maskeliūno žodžiai rodydavo šiokį tokį optimizmą: jei Dievas panorės, ji bus atstatyta... Bažnyčią ištikusi tragediją ir jos atgimimą gražiai įamžino garsaus tautodailininko Vido Cikanos surakta skulptūra „Atmintis“.

Sintautų kapinėse pagerbėme čia palaidotus poetą Praną Vaičaitį, didelį Lietuvos patriotą, dabartinės lietuvių kalbos stilistikos kūrėją beiblaivybės propaguotoją profesorių Juozą Pikčilingį ir signataro Jono Vailokaičio tévus.

Vinco Kudirkos kelias

Skulptūros tautodailininko Prano Sederevičiaus sodyboje

Mieste, pavadintame dr. Vinco Kudirkos vardu

Miestą, įsikurusį Šešupės ir Širvintos santakoje iki Pirmojo pasaulinio karo vadino Vladislavovu (ATR valdovo Vladislavo Vazos garbei), paskui Naumiesčiu, o nuo 1934 metų, pastačius paminklą Vincui Kudirkai, jis pavadintas Kudirkos Naumiesčiu. Kudirkos Naumiestis buvo mūsų kelionės pagrindinė vieta. Tai mano gimtasis miestas, todėl visada čia vykstu su kažkokiu širdies virpuliu. Nors Jame teko gyventi tik ketverius metus, bet visada prisimenu tėvų pasakojimus apie knygnešius, greta buvusių Širvintos miestelių, čia gyvenusius žmones, varpininką Vincą Kudirką. Deja, dabar anapus Širvintos upės buvusio Širvintos miestelio nebeliko. Pirmą kartą jis buvo sugriautas 1914 metais Rusijos kariuomenės, vėliau atstatytas dviaukščiais ir triaukščiais raudonų plytų namais. Antrą kartą sugriautas 1944 metais Raudonosios armijos – tos pačios, tik kitaip pasivadinusios jėgos. Vykdytas neregėto mastogenocidas: vietiniai žmonės buvo vejami iš savo gimtuju namų, Maskvos nurodymu tremiami į Sibirą, žudomi, prievertaujami. Jų vietoje apgyvendinti rusai. Naujieji kolonistai, pralenkė savo veiksmus net hitlerininkus, pakeitė čia buvusius lietuviškus vietovių pavadinimus rusiškais, klastojo šio krašto – Mažosios Lietuvos istoriją, stengėsi iš atminties ištinti baltiškos kultūros šaknų liukučius. Panaikintas ir Širvintos vardas. Širvinta pavadinta nieko bendro su šia vietove neturinčio Kutuzovo vardu...

Kudirkos Naumiesti kai kas vadinė jau dingusiu miestu. Antrojo pasaulinio karo metu ši vietovė buvo beveik visiškai sunaikinta. Likę naumiestiečiai pasakojo, kad 1944 metų rugpjūtį miestą barbariškai naikino sovietinė kariauna, nors Jame nebuvo neivokiečių kariuomenės, nei priešlėktuvinių gynybos. Pokario metais ypač savo nuožmiomis repre-

sijomis garsėjo į Lietuvą iš Rusijos atsibastęs atėjūnas Michail Karmaliugin, vadovavęs Kudirkos Naumiesčio KGB struktūrai. Nežiūrint to, šiame mieste, kaip ir kitose Lietuvos vietose, kūrėsi pogrindinės, ypač jaunimo, antisovietinės organizacijos. Vienas iš aktyviausių tokio sambūrio narių naumiestietis Artūras Flikaitis buvo nuteistas 10 metų kalėti. Šiandien jis aktyviai dirba demaskuodamas sovietinio okupanto vykdytus nusikaltimus.

Ivažiavus į miestą sustojome P. Mašioto gatvėje prie tautodailininko Prano Sederevičiaus namo. Jau senokai čia gyvena kiti žmonės, tačiau jo sukurta unikalus skulptūrų ansamblis šiai sodybai paliko gyvybės dvasią. Palikimą sudaro 21 skulptūra – tikras vadino primityviojo liaudies meno pavyzdys. Jos sukurtos naudojant cementą, betoną ir įvairias metalo konstrukcijas.

Miesto Meistų kalnelyje aplankę Prano Sederevičiaus ir jo žmonos kapą, nužingsniavome prie dr. Vinco Kudirkos amžinojo poilsio vietas. Paminklas simbolizuoją lyg vėtrinos nulaužtą ąžuolą, bet išlikusias gyvas, į savo žemę įaugusias šaknis, kurių sunaikinti nepajėgė jokios rusiškojo imperializmo atmainos. Virš paminklo yra ir kryžius – jo vidinio tikėjimo ženklas.

Dr. Vincas Kudirkas mirė 1899 metų lapkričio 16 dieną. Jo bendradarbis Kazys Grinius nekrologe, išspausdintame 1899 metų „Varpo“ 6 numerijoje rašė: „Neišpasakytais buvo prisirišęs prie savo prigimtos žemės – Lietuvos. Nors ne kartą turėjo progą gauti šiltą vietą Maskolijoje, tačiaus jam nė per misli neperėjo noras atskirti nuo savo motinos Lietuvos, ir nei kareivis koksa tvirtai išliko ant savo vietas iki pastutiniams kvėpavimui“. Karstas buvo įneštas į bažnyčią, už mirusijį paaukotos sv. Mišios.

(bus daugiau)
Zigmas TAMAKAUSKAS

Tikėjau sulaukti nepriklausomos Lietuvos

LPKTS Šilutės filialo nario Juozo Kranausko prisiminimai

Pasirinko kario mundurą

1944 metais generolui Povilui Plechavičiui pakvietus Lietuvos vyrus burtis į kuriamą Vietinę rinktinę, per keletą dienų atsirado per 20 tūkstančių savanorių. Jų gretas įsilejo ir Raseinių valsčiaus Kaimelės kaime gyvenusio ūkininko Prano Kranausko sūnus Juozas.

Istojes į generolo Povilo Plechavičiaus suorganizuotą Vietinę rinktinę, Juozas Kranauskas pateko į Kauno 310-ojo bataliono 4-ąjį kuopą. Jau nuoliams išdalijo vokišką uniformą, kurios skiriamuosius ženklus jie nuplēšė ir prisiuovo lietuviškus. Jaunieji kariai gavo prancūzų gamybos lengvųjų ginklų: karabinų, rankinių granatų, lengvųjų kulkosvaidžių. Grupės, kurioje buvo J. Kranauskas, apmokymai vyko Raseiniuose. Įsisavinus būtinus karybos pagrindus J. Kranauskas su grupe buvo išsiustas į Vilniaus kraštą. Ten įnirtingai siautėjo Armija krajova.

Pirmasis paskyrimo taškas – Jašiūnai. „Apgyvendino visus gražiuose dvaro rūmuose, – prisimena J. Kranauskas, – tik neilgam. Netrukus mūsų kuopa persikėlė į Šalčininkus. Čia įsirengėme savo teritoriją: kasėme apkasus, įrengėme bunkerius, rodos, ilgesniams laikui. Tačiau ir vėl – pokyčiai: teko keltis į Vilnių“.

Bloga nuojauta aplankė karius, kai Armija krajova pradėjo siautėti. Lenkų partizanai išžudė nemažai Vietinės rinktinės karių. Žiaurus vandalizmo aktas buvo įvykdytas Turgeliuose, Ašmenoje, Tabariškėse ir kitose vietovėse. Istoriniai šaltiniai teigia, tai patvirtina ir Juozas Kranauskas, kad lenkų partizanus visapusiskai rėmė ir palaikė naciai. Jie lietuviams kersijo už tai, kad pastariejiatsisakė kurti karinius dalinius, kurie tarnautų nacių interesams. Buvo bandymų Lietuvoje sukurti kariškių būrius, lojalius nacių armijai ir tvarkai, tačiau iš to nieko neišejo. Likviduoti Lietuvos vietinę rinktinę padėjo ir Armija krajova.

Likvidavus Lietuvos vietinę rinktinę

„Naciai mus sugrūdo į sunkvežimį ir šis pajudėjo Kauko link, – prisimena J. Kranauskas. – Buvo naktis. Kauke apgyvendino barakuose greta geležinkelio stoties. Kiekvienas gavome melsvai pilką „luftwafen“ uniformą. Tai reiškė, jog esame nacių kariuinių oro pajėgų kariai.“ Ne savo noru beteisiškoje padėtyje atsidūrė buvę Lietuvos vietinės

rinktinės kariai tapo esesininkų įkaitais – nukreipę ginklus į išrikiuotus karius, sugrūdo juos į vagonus. Jų išlydėti atejo nemažai kauniečių: į vagonus jie mėtė laikraščius, maisto, raštelius, prašė parašyti, kai atsiras paskirties vietoje. Vyrai tylomis atsisveikino su Lietuva.

Karo keliais – už „Naująją Europą“!

Tik trumpam traukinys stabtelėjo Poznanėje, kur buvo naujai formuoamas „luftwafen“ dalinys. Jį papildė iš kitų dalinių atvežti Vietinės rinktinės vyrai. Kariai patyrė krintančių bombų gaudejė ir nuo jų smūgių drebantį žemę. Visi nežinoma kryptimi gabėnami kariai, pasirodo, buvo labai reikalingi, nes tuo miestu ir miestelių, pro kuriuos vyko, darbingi vyrai fronte kovojo už „Naująją Europą!“ „Nežinau, ar to norėjo vokiečiai, ar mūsų vadovai reikalavo, bet čia ant kiekvieno dešinės rankos rankovės buvo prisiūtas lietuviškos Trispalvės vėliavos skydas su užrašu: „Lietuva“. Kiekvienas mūsų geriau jautėmės, nes niekam prisistatyti, kad esame lietuvių, nereikėjo“, – pasakojo J. Kranauskas.

Berlynas skendėjo griuvėsiuose. Atgabenti kariai buvo išbarstyti po kvartalus ir ēmėsi „atstatomujų darbų“. Reikėjo valyti miesto gatves ir kvarthalus, atlikti pačius juodžiausius darbus. Lietuviai puikiai užsirekomendavo, nes darbo dienai baigiantis dar ir dainą užtraukdavo. „Visi durniai dainuodavome „Ažuolėlio šakos linko“ ar kitą dainą, o Berlyno gatvėse stoviniuodavo žmonės ir skanduodavo: „Shon!“ („Gražu!“), – prisimena Juozas Kranauskas. – Teko dirbtį ir greta oro uosto, kurį nuolatos bombarduodavo, tad frontą pajutome visai arti. Vieną naktį mūsų „globėjai“ pabėgo, o mes tapome anglų belaisviais. Atsidūrėme karo belaisvių stovykloje Belgijoje, šalia Bruselio.“

Kataklizmai karui pasibaigus

Vieną 1945-ųjų vasaros dieną stovykloje pasirodė du sovietų karininkai. Jie verbavo pabaltijiečius grįžti į savo kraštą. Atseit, J. Stalino įsaku, visi, kurie karo metais pateko į užsienį, nebūs persekojomi, galės laisvai dirbtį ir gyventi. „Reikia atstatyti savo šalį“, – sakė jie. Tačiau vieną dieną į stovyklą atvažiavo karinis anglų sunkvežimis ir lydintys asmenys, išdaliję karines unifor-

Šilutės miesto 500 metų minėjimo šventės metu Juozas Kranauskas apdovanotas Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu

džių ir melodijos. Nusižiūrėjės tinkamą momentą, sprukau į krūmus. Nuovargis ir alkis kaip magnetas traukė žvilgsnį į besigančius pievoje gyvulius ir rusenančią ugnelę. Ūmai pamačiau prie laužo kareivius ir jų sustatytus šautuvus. Pamaniau, kad tai mūsų grupės sargybiniai, laimej, buvo kiti. Jie leido man išsidžiovinti drabužius, pamaitino, galėjau pamiegoti. Kai pabudau, nebubo aplink nieko: nei mano batų, nei švarko, kurio kišenėse nešiojausi dokumentus ir kelias nuotraukas. Per kelias valandas viską praradau.“

Vilti skatino atkaklumas ir ryžtas

Nepraradęs vilties ir nuovokos Juozas Kranauskas Baltarusijos keliais ir miškais keliavo Lietuvos link. Be drabužių, basas galėjo sutikti tokį kliūčių, kad ir vėl būtų atsidūrės toli nuo Lietuvos. Bet Aukščiausasis jį saugojo, tikėjimas pasiekti namus – taip pat!

Kai pasiekė Kauną, džiaugsmui nebuko ribų. Tačiau nejauku buvo tik dėl vieno – kaip jis eis Laisvės alėja basas... Ir šiandien Juozas Kranauskas dėkingas toms moterims, kurios sumokėjo autobuso konduktorei už jo kelionę į Raseinių, už sutikytų žmonių gerumą ir visokeriopą pagalbą. Tėvų namuose gyveno kaip kiškis, visų bijodamas, su niekuo nebendravo. Kai išmušė valanda ir teko prisistatyti NKVD būstineje, čia J. Kranauskui pasiūlė tik tardymo izoliatorių. Tačiau po kurio laiko saugumiečiai leido Juozui Kranauskui gyventi té-

vu namuose, bet du kartus per savaitę reikėjo atvykti į saugumą užsiregistravoti.

Daug, o daug kliūčių teko nugalėti šiam atkakliam žmonui, kad nors kažkiek pritaptų prie sovietinės tvarkos, kad ramybę surastų. Apsigyveno Šilutėje.

Apie jo pomėgius daugelis žino. Vienas tokį – sovietmečiu klausytis užsienio radijo stocių: „Amerikos balso“, „Laisvosios Europos“, „Tautinio ispanų radijo“, „Vatikano radijo“, BBC, „Svelnaus vėjo balso“ ir kitų. Nu 1960-ųjų, bemaž 30 metų, J. Kranauskas įrašinėjo tas laidas į garso juosteles. Budrumo šis žmogus niekada nestokojo, tad tas juostas slėpė savo namuose. Kai kas nors dabar Juozo paklausia, kodėl jis tuos įrašus kaupė ir slėpė, jis atsako: „Tikėjau sulaukti Lietuvos Nepriklausomybės ir atiduoti sukauptą medžiagą istorikams.“ Dabar slėptos juostelės rado vietą Raseinių kraštotyros muziejuje, parodėjas ir Lietuvos radio ir televizijos darbuotojams. Pastarieji negailėjo pagyrų Juozui Kranauskui už tokią sumanią veiklą.

Tautinio Atgimimo metais Juozas Kranauskas įsilejo į bendraminčių būrį, buvo aktyvus Sajūdžio narys, nemažai indėli palikės Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sajungos Šilutės filialoveikloje. 2011 metais minint Šilutės miesto 500 metų jubiliejų, už nuopelnus kuriant ir stiprinant Lietuvos krašto apsaugą, J. Kranauskas apdovanotas Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu.

Šilutiškiai, sutikę Juozą gatvėje, į namus parėjė sako gyvą legendą kalbinę. Geros kloties Jums, Juozai!

Aušra ŠUOPYTĖ

Tarp garbingų svečių minint Šilutės 500 metų jubiliejų. Pirmas dešinėje – J. Kranauskas

Juoza Gegecką prisiminus

Vartydamas žinyno „Lietuvos gyventojų genocidas“ 4-ajį tomą, radau Juozo Gegecko pavardę. Parašyta, kad gimė 1914 metais, gyveno Tauragėje, buvo partizanų rėmėjas, suimtas 1949 metų liepos 16 dieną. Nuteistas 10 metų lagerio. Mirė 1953 metų gegužės 12 dieną Intos lageryje. Kartu suimtos ir nuteistos jo seserys Aliona ir Ona; motina Veronika Gegeckienė, Juozas seserys Liuda ir Valerija iš Bridų kaimo Šiaulių apskrities ištremtos 1948 metais, brolis partizanas Stasys Gegeckas žuvo 1950 metais.

Prisiminiau anuos tolimus jaunystės laikus, kai 1949 metų rudenį, atkentėjės tardymus Mažeikių MGB, patekau į Šiaulių kalėjimo didelę bendrą, berods, 18-ą kamerą. Ten susipažinau su Juozu Gegecku, su juo perėjome visus kalėjimų ir lagerių etapus nuo Šiaulių iki Intos Minlago Komijoje.

Juozas iš visų skyrėsi savo išvaizda – nauaugės kaip dievaitis Apolonas. Pirtyje matydavome jo tobulą tvirtą kūną. Net prižiūrėtojai stebėdavosi – visad būdavo draugiškas, su manus, optimistas. Vadinome jį Vermachtu. Prisimenu, kaip Juozas primityviomis kalėjimo priemonėmis pagamino šachmatus: vandenye išmirkytą duoną išspaudė per maršką, gautą skystą duonos kleisterį apsitepė ant nuogos liemens ir palaukę, kol išdžius. Nugramdės masę padalijo pusiau. Vieňa dalį sumaišė su baltais dantų valymo milteliais, kitą – su suodžiais, kurių pasidarė sudeginės bato guminė kulnų. Iš tos baltos ir juodos masės nulipdė meniškas šachmatų fi-

gūras. Po kelių dienų jos išdžiūvo ir tapo lyg kaulinės. Žaidėme, kol kratos metu šachmatus atėmė.

Juozas Gegeckas giminių Lietuvoje nebeturėjo ir maistui Joniekas nešelpė. Tad gavės maisto siuntinį, jį pavaisindavau. 1950 metų ankstyvą pavasarį atsidūrėme Intos Minlago karantine – 5-e lagpunktė. Ten pavogė mano medinį šaukštą. Nežinau, iš kur Juozas gavo peilių ar kitą kokį įrankį ir išberžo keružio šaknies gumbo man padarė naują.

Kartą grįžome į baraką iš-krovę iš vagonų rastus ir neberadome Albino (pavardės neprisimenu), aukštaūgio aukštaičio, aulinį batą, kuriuos buvo palikęs po gultais. Pranėsme sargybiniams. Atėjės prižiūrėtojas lagerio „blatniakų“ atamanui Černobrovui liepė batus grąžinti. Černobrovas batų vagyste apkaltino jauną ukrainietį, sirgusį ir gulėjusį ant gultų. Pargriovės ant žemės ligonį pradėjo spardyti ir šokti ant jo krūtinės. Nepajutau, kaip pagriebės taburetę puoliu ant „blatniako“. Jis labai nustebė, kad aš, toks menkas, puolu, paliko dejuojantį ukrainietį ir pasišalino, nes jau kilo visa brigada.

Senas lagerininkas žemaitis nuo Plungės man sakė: „Vaikeili, ką tu darai, tai Černobrovas, jis jau ne vieną užmušęs“. Einant ryte į valgyklą Juozas Gegeckas sakė: „Albertuk, nebijok“, ir lydėjo mane su didžiuoju Albinu. Nuošalėje stovėjo Černobrovas su savo svita ir stebėjo mus, lagerio naujokus politinius kalinius, einančius į valgyklą.

Po kelių dienų mums, lietu-

viam, paskyrė brigadininką – Černobrovą! Išėjome kasti griovių. Vakare valgykloje Černobrovas paėmė vieno lietuvių lėkštę su koše ir padėjo kitam: „Šiandien tu blogai dirbai, vakarienės negausi“. Atnistrojės garsiai lietuviškai liepiau koše grąžinti. Grąžino. Černobrovas tylėdamas išėjo. Grįžusiems į baraką plungiklis pranešė, kad mane šią naktį pjaus. Juozas Gegeckas vėl sakė: „Nebijok, Albertuk“. Ant gultų abipus manęs sugulė Juozas ir Albinas. Naktis praėjo ramiai.

Baigėsi karantinas ir mus išvėžė į 3-ąjį lagerio punktą. Mūsų kelias su Juozu išsiskyrė – aš patenku į anglies šachtą Nr. 13–14, Juozas – į Intos miesto statybą. Gyvenome skirtinguose barakuose, retkarčiais susitikdavome, jis man atnešdavo laiškelį iš 4-o moterų lagpunktė. Su jomis susidurdavo miesto statybose. Kartą parnešė tautinę juosteles, išauštą man nežinomas Stasės. Dabar juostelė Mažeikių muziejuje.

Kartą gavės siuntinį nuėjau pas Juozą Gegecką į baraką, bet jo neberadau. Dirbant statybose Intos mieste jis susirgo. Ilgerių parvežė tik vakare po darbo. Kai atvežė į ligoninę buvo jau per vėlu. Žuvo žmogus pačiame brandume. Nežinau, kas prie jo buvo paskutinę valandą. Tikriausiai užkasė Intos lagerio kalinių kapinėse.

Jei dar gyvena Juozo sesers Valerijos Saulienės vaikai Irena ir Henrikas, tegul šis pasakojimas jiems palieka šviesų prisiminimą apie dėdę.

Albertas RUGINIS

Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija skelbia sąrašą asmenų, pretenduojančių į Laisvės kovų dalyvio teisinį statusą

Ona Alaunienė-Gruodytė, g. 1925 m., žydų gelbėtoja holokausto metu, Zarasų r. Gerveliškių k., 1941–1944 m.

Algimantas Baciukė, g. 1958 m., pasipriešinimo akcijų dalyvis, Alytaus r. Miroslavo apyl. Mankūnų k., 1982–1988 m.

Monika Baciukienė-Gražulytė, g. 1957 m., pasipriešinimo akcijų dalyvė, Alytaus r. Miroslavo apyl. Mankūnų k., 1978–1988 m.

Algimantas Bruzgys, g. 1954 m., kitokiais būdais ir veiksmais dalyvavęs kovoje už Lietuvos nepriklausomybę, Vilnius, 1981–1991 m.

Marijona (Maria) Jaskelevičienė (Jaskielewicz)-Meinkoshka, g. 1887 m., (po mirties), žydų gelbėtoja holokausto metu, Vilniaus r., 1942–1943 m.

Ipolitas (Hipolit) Jaskelevičius (Jaskielewicz), g. 1901 m., (po mirties), žydų gelbėtojas holokausto metu, Vilnius r., 1942–1943 m.

Jonas Markevičius, g. 1923 m., (po mirties), žydų gelbėtojas holokausto metu, Panevėžio aps. Subačiaus valsč. Trinapolio k., 1941–1944 m.

Juozas Markevičius, g. 1892 m., (po mirties), žydų gelbėtojas holokausto metu, Panevėžio aps. Subačiaus valsč. Trinapolio k., 1941–1944 m.

Antanas Matuzevičius, g. 1892 m., (po mirties), žydų gelbėtojas holokausto metu, Pakruojo r. Pašvitinio mstl., 1941–1944 m.

Elena Matuzevičienė-Nainytė, g. 1902 m., (po mirties), žydų gelbėtoja holokausto metu,

Pakruojo r. Pašvitinio mstl., 1941–1944 m.

Eugenija Musteikienė-Lukošiutė, g. 1938 m., partizanų rėmėja, Tauragės aps. Žygaičių valsč., Kęstučio apyg. Butigedžio rinktinė, 1948–1953 m.

Vytautas Naginė, g. 1921 m., (po mirties), žydų gelbėtojas holokausto metu, Trakų r. Semeliškių k., 1942–1944 m.

Stasė Naginienė-Barišauskaitė, g. 1921 m., (po mirties), žydų gelbėtoja holokausto metu, Trakų r. Semeliškių k., 1942–1944 m.

Valerija Stanevičienė-Markevičiūtė, g. 1928 m., (po mirties), žydų gelbėtoja holokausto metu, partizanų rėmėja, Panevėžio aps. Subačiaus valsč. Trinapolio k., 1941–1944, 1945–1946 m.

Albertas Vrubliauskas, g. 1939 m., partizanų rėmėjas, Alytaus aps. Seirijų valsč. Juozapavičių k., 1945–1948 m., Dubravų k., 1949–1952 m.

Matilda Zubrienė-Zubrytė, g. 1897 m., (po mirties), žydų gelbėtoja holokausto metu, Kaunas, 1944 m.

Antanas Zubrys, g. 1883 m., (po mirties), žydų gelbėtojas holokausto metu, Kaunas, 1944 m.

Vitalija Žvikaite, g. 1937 m., pogrindžio spaudos bendradarbių, pasipriešinimo akcijų dalyvė, Kaunas, 1975–1985 m.

Teirautis tel. (8 5) 231 4157. Komisijos pastaba. Sąrašas skelbiamas vadovaujantis Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos darbo reglamento 8 punktu: „Pretendentai į Kario savanorio ir Laisvėskovų dalyviotinės statusą skelbiami spaudoje“.

Naujos knygos

Žodžių vainikas – Lietuvai

Lietuvą grijo 1956 metais.

Literatūra Teresės Rubštytės gyvenime užėmė svarbiausią vietą. Tai saltinis, iš kurio gelmių ji sémési stiprybės, išminties ir bet kuriuo momento rasdavo atsakymą į daugelį „kodėl?“ Tai, ką išmoko studijuodama Šiaulių ir Vilniaus pedagoginiuose institutuose, ką sukaupė gyvenimiškos patirties universitetuose, jauna mokytoja vėliau perdavė savo mokiniams. Ne vienas iš jų ir šian dieną dėkingas savo lietuvių kalbos ir literatūros mokytojai.

Kūrybos aruodai

Jie sklidini eilėraščių, prozos kūrinių, kuriuos po kruoplytę surinkusi Teresė Rubštytė-Ūksienė padovanojo skaitojoams. Eilės, perpintos Tė-

vynės meilės ir ilgesio, tinkavimis progomis deklamuoti, įpinti į renginių scenarijų. „Verta tikėti saule“, „Tėvynė mana“, „Liepsnok, širdie“, „Neapleisk Tėvynės, Dieve“ – tik maža dalelė poetės knygų. Be poezijos suaugusiesiems, jinemažai knygelių parašė vaimams: „Kiškio kopūstai“, „Dvi pelytės“, „Pupa ir žirnis“...

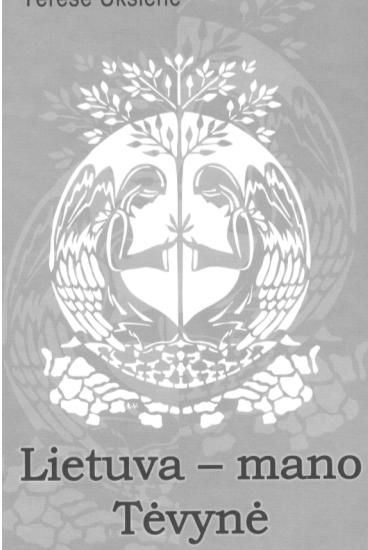
Daugelis skaitytojų jau varė naują T.Ūksienės eilėraščių knygą „Lietuva – mano Tėvynė“. Jau pats knygos pavadinimas nutiesia kelią į eiles apie Lietuvą ir Lietuvai. Vos ne kiekvienas T.Ūksienės eilėraščio posmas alsuoja Tėvynės meile, gražiausiai epitetais apvainikuotas. Kaipo tės kartą paklausė, kas yra Tėvynės meilė, ji atsakė: „Tėvynė išmokstame my-

lėti tada, kai jos netenkame“.

Eilėraščių knygoje „Lietuva – mano Tėvynė“ autorė neužmiršo svarbios visai Lietuvai datos – Kovo 11-osios, skaudžiai prisiliestė prie tragikų Sausio 13-osios įvykių. Teisingi ir prasmingi žodžiai, kuriuos savo poezijos posmai skaitytojui pateikia talentinga poetė Teresė Ūksienė.

Savo krašte ji gerbiamą ir vertinama. T.Ūksienė yra Lietuvos mokytojų literatūrų draugijos „Spindulys“, „Tėviškės pažinimo“ draugijos, Žemaitijos rašytojų bendrijos, Žemaičių kultūros bendrijos, Šilalės rajono literatūrų klubo „Versmė“, Šilalės rajono mokytojų senjorų klubo „Ašvija“ narė. Būdama ilgametė LPKTS Šilalės filialo pirmininke padarė

Teresė Ūksienė

**Lietuva – mano
Tėvynė**

daug prasmingų darbų jamžinant žuvusių už Lietuvos laisvę atminimą. Teresės Ūksienės pastangos įvertintos garbingais medaliais, žymenimis ir nuoširdžiomis padėkomis.

Aušra ŠUOPYTĖ

2015 m. sausio 30 d.

Pro memoria

Gimė Marijampolės apskr. Šilavoto valsč. ūkininkų šeimoje, auginusioje dyvilių vaikų. Baigė Marijampolės Kvietiškio žemės ūkio mokyklą. 1942 m. sukūrė šeimą su Lietuvos kariuomenės karininku, Prienų „Žiburio“ gimnazijos mokytoju Juozu Stravinsku, susilaikė dukters Janinos. Inte po dešimties metų išsiskyrimo vėl apkabinė iš Lietuvos atvežtą dukterį Laimutę, augintą Konstancijos sesers Onos Mieldažytės-Karčiauskienės šeimos. Konstancijos šeimos mažas gyvenamasis namelis Inte tapo liečiui tremtinių dvasingumo oaze, ypač kai iš Magadano lagerių išeistas tremčiai pas seržantį prisiglaudė brolis kunigas Antanas Mieldažys, teikęs sakramentus, tuokęs jaunas poras, krikštijęs gimusius vaikelius.

Sibiro lagerių ir tremties vargą patyrė kone visi Konstancijos artimieji. 1948 m., kaip partizanų rėmėjus, iš tėviškės į Irkutsko sr. Sibirskej Usolę išvėzė ir mama Eleną Mieldažienę su brolio Jurgio šeima, iš viso septynis žmones. Tėvas jau buvo miręs 1947-aisiais. 1951 m. „išbuožino“ sesers Marijos Mieldažytės-Brūžienės šeimyną, gyvenusi Kauno r. Mastaičiuose – išvėzė į Tomsko sr. Sesuo mirė tremtyje. Lageriuose kalėjo ir brolis Juozas Mieldažis.

1960 m. Konstancija su šeima sugrįžo į Radviliškį, vėliau persikėlė į Kauną, dirbo buhaltere, dvidešimt trejus metus „Pakaitos“ fabrike laborante. Vos prašvitus Atgimimo rytui pasinėrė į visuomeninę veiklą

– tapo Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Kauno filialo nare – dalyvavo partizanų palaikų paieškose, komisijoje įrengiant Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės memorialą, 1995 m. pastatė atminimo kryžių Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės vado Juozu Stravinsko-Žiedo ir bendražygų atminimui žūties vietoje Pagraižio miške. Konstancija nuoširdžiai dalijosi prisiminimais, keliavo po Tauro apygardą ir su švedų žurnalistu Jonu Ohmanu, renkančiu medžiagą apie lietuvių ginkluotą rezistenciją; talkino Lietuvos karinių, nukentėjusių nuo sovietinio ir nacistinio genocido, artimųjų sąjungai, leidžiančiai enciklopedinių leidinių „Lietuvos kariuomenės karininkai 1918–1953“, buvo šios organizacijos narė; būdama sumanu, aktyvi narė, praturtino ir LDK Birutės karininkų šeimų moterų draugijos veiklą. Tikriausiai nebuvo iškilmių prie Tauro apygardos partizanų atminimo paminklų, kuriose Konstancija nebūtų deklamavusi savo kūrybos eilių, nepadaivavusi partizaniškos dainos.

Sulaukusi 95-ojo jubiliejaus, partizanų ryšininkė ir rėmėja Konstancija Amžinojo poilsio iškeliauva sausio 19 dieną. Palaidota Kauno Karmelavos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamame dukteris Laimutė ir Janina, jų šeimas bei artimuosius.
**LPKTS Garbės pirmininkas
Antanas Lukša
LDK Birutės karininkų šeimų moterų draugija**

Skelbimai

**Sausio 30 d. (penktadienį)
16 val. LPKTS salėje (Laisvės al. 39, Kaune) TS-LKD bendruomenė ir LKD Kauno skyrius kviečia į susitikimą „Kauno didvyriai šimtmečio Lietuvos istorijoje“.**

Moderatorius dr. Laurynas Kasčiūnas.

Taip pat visų laukia Arvydo Vilčinsko koncertas ir malonus pabendravimas prie arbatos puodelio.

Dovanoju 2008–2014 metų „Tremtinio“ komplektus. Kreiptis tel. (8 319) 56 321 Jolina.

Vasario 4 d. (trečadienį) 15 val. LPKTS salėje (Laisvės al. 39, Kaunas) įvyks Stasio Jameikio knygos „Traukinys rieda į amžinastį“ sutiktuvės, kurioje aprašomas daugiau nei 1500 sovietų politinių kalinių likimas.

Knygą pristatys LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė, istorinį laikotarpį apžvelgs LGGRTC istorikas Darius Juodis, koncertuos Kaunėnų bendruomenės centro ansamblis, dalyvaus knygos perleidimo iniciatorių – LR Seimo narys prof. Arimantas Dumčius ir Irena Kasputienė.

Maloniai kviečiame.

Vasario 14 d. (šeštadienį) 10 val. Radviliškio kultūros centro mažojoje salėje įvyks LPKTS Radviliškio filialo ataskaitinis susirinkimas.

Paminėsime Lietuvos valstybės atkūrimo metines, paklausime chorų „Versmė“ koncerto, pabendrausime prie arbato puodelio ir atsineštų vaišių.

Bus renkamas nario mokesčis.

ISSN 2029-509X

Leidėjas LPKTS

Tremtinys

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309, Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214.
www.lpkts.lt, el. paštas: tremtinys.redakcija@gmail.com, tremtinys@zebra.lt

Redakcija pasiliauka teisę trumpinti ir redaguoti straipsnius, rankraščiai negrąžinami. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autoriaus nuomone.

Konstancija Mieldažytė-Gerybienė
1920–2015

ILSEKITES RAMYBEJE

Veronika Repšaitė-Jarienė
1929–2015

Gimė Skuodo r. Mosėdžio valsč. Erslos k. ūkininkų šeimoje. 1951 m. su trimis mažametėmis sesutėmis ir broliu be tėvų ištremti į Krasnojarsko kr. Bogotolsko r. Tremtyje su to paties likimo tremtinių sukurė šeimą. 1958 m. grįžo į Lietuvą ir apsigyveno Skuode, vyro tėviškėje. Grįžusi baigė medicinos seserų mokyklą ir dirbo Lenkimų tuberkuliozinėje ligoninėje bei Skuodo poliklinikoje. Užaugino dukterį ir sūnų. 1995–2004 m. buvo LPKTS Skuodo filialo pirmininkė.

Palaidota Skuodo r. Narvydžių kapinėse.

Bolius Dūda
1927–2015

Santūrus, nuoseklus, tvirtų įsitikinimų Lietuvos patriotas. Sovietinio okupanto kareivos jų suėmė, apkaltino sovietinės „tėvynės“ išdavimui, nuteisė ir gyvulinamie vagone kartu su kita suimtaisiais išgabeno į bekrasčio GULAGO valdas. Bolius pateko į Kazachstanę esantį didelį Kengyro lagerį. Bolius ne tik kantriai pakeldavo lagerio režimo ir kalinių gyvenimo sunkumus, bet ir moraliskai palaikydavo kitus bendralikinius, tikėdamas, kad blogio imperijai sugrius ir rasis galimybę sugrįžti į gimtąją šalį – Lietuvą. Toji galimybė atsirado mirus diktatoriui Stalinui, kada GULAGO imperijoje prasidėjo politinių kalinių ir tremtinių sukilimai. Sugrįžę į Tėvynę dirbo pameistriu Kauno šilko pliušo kombinate. Pagal išgales dalyvavo likimo brolių visuomeniniame gyvenime.

Palaidotas Ukmergės kapinėse.

Edmundas Simanaitis

Zinaida Pėžaitė-Jakimavičienė
1926–2015

Gimė Kupiškyje, Kupiškio valsč. sekretoriaus šeimoje. Mokėsi Kupiškio ir Skapiškio vidurinėse mokyklose. 1941 m. su mama ir dvimi seserimis ištraukta į Altajaus kr., po metų – į Bykovo iškyšulį prie Laptevų jūros. Tėvas areštotas ir nuvežtas į Rešotų lagerį. 1951 m. su motina pervažiavo į Jakutską, ten baigė buhalterių kursus. 1957 m. grįžo į Lietuvą, gyveno Vilniuje, sukūrė šeimą. Su vyru Antanu užaugino dukterį ir sūnų, sulaukė vakiacių ir provaikacių. Dirbo prekyboje. 1989 m. dalyvavo tremtinių palaikų parvežimo į Jakutijos į Lietuvą ir atminties paminklų statymo prie Laptevų jūros ekspedicijoje. Su džiaugsmu sutiko Atgimimą, neliko nuošaly ir tragiską Sausio 13 įvykių metu, budėjo prie Parlamento, Laisvės gynėjams ruošė maistą. LPKTB ir brolijos „Lapteviečiai“ nare.

Nuoširdžiai užjaučiamame dukters Dalios ir sūnaus Stanislovo, seserų Julijos ir Felicijos šeimas.

Laptevų jūros tremtinių brolijai „Lapteviečiai“

Užjaučiamame

Mirus Almantui Pupeliui (1958–2015) nuoširdžiai užjaučiamame žmoną Zitą Burbaitę-Pupelienę, vaikus ir artimuosius. Linkime stiprybės sunkią netekties valandą

LPKTS Rokiškio filialas

Filmo „Žaibas – Dzūkijos legenda“ premjera

Vasario 1 d. (sekmadienį) 13 val. Alytaus teatre (Rotušės aikštė 2) įvyks dokumentinio filmo „Žaibas – Dzūkijos legenda“ premjera. Filmo produseris Jonas Cimbolaitytis, režisierius Andrius Cimbolaitytis. Filmo trukmė – 1 val. 20 min.

Įėjimas nemokamas. Kviečiame dalyvauti.

Kviečiame į patriotinio kino popietę

Vasario 5 d. (ketvirtadienį) 16 val. LPKTS salėje (Laisvės al. 39, Kaune) rodysime Agnès Marcinkevičiūtės ir Gražinos Ručytės-Landsbergienės filmo „Lūžis prie Baltijos“ 2 dalį. Maloniai kviečiame.

Spausdino spaustuvė

UAB „Morkūnas ir Ko“,

Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai

Tiražas 2040 egz.

Kaina

0,58 euro (2 litai)

Lietuvos Nepriklausomybės kovų didvyris

Vasario 1 dieną pažymėsi Lietuvos Nepriklausomybės kovų savanorio, karžygio, valstybės veikėjo generolo Povilo Plechavičiaus 125-iasias gimimo metines.

Viena žymiausių Lietuvos Nepriklausomybės kovų asmenybių Povilas Plechavičius gimė 1890 metų vasario 1 dieną Mažeikių apskrityje Židikų valsčiaus Bukončių dvarelyje, žemaičių bajorų šeimoje. Mokėsi Mintaujos gimnazijoje, 1911 metais baigė Maskvos komercijos institutą. Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, mokėsi Orenburgo kazokų kavalerijos karo mokykloje, kurią baigės dalyvavo kautynėse įvairiuose karo frontuose. Kare pasižymėjo drąsa ir sumanumu, tris kartus buvo sužeistas, apdovanotas aukštais kariniais apdovanojimais, suteiktas poručiko laipsnis.

Po bolševikų revoliucijos 1918 metų liepą drauge su broliu Aleksandru (kartu tarnavo kavalerijos pulke) grįžo į Žemaitiją ir savo apylinkėje ėmė organizuoti partizanų-milicininkų būrius gintis nuo siaurčiančių plėšikų, viskā grobiančių kaizerio kareivių ir plūstančių bolševikų gaujų. Tuo metu Lietuva savo kariuomenės neturėjo, tad brolių Plechavičių suorganizuoti partizanų būriai buvo vienintelė lietuvių jėga Žemaitijoje ir vietos gyventojų gynėja. Dar prieš oficialų Lietuvos kariuomenės atkūrimą, 1918 metų lapkričio 15 dieną P. Plechavičius gavo prof. A. Voldemaro valdžios īgaliojimus Žemaitijoje steigtį savigynos milicijos būrius ir komendantūras. Ryžtingomis pastangomis P. Plechavičiui buvo suorganizuoti ir apginkluoti nedidelę Lietuvos savanorių kariuomenę ir įvesti Šiaurės Žemaitijoje tvarką ir drausmę.

Pirmą savo pergalę prieš bolševikų būrius P. Plechavičius su savanoriais pasiekė 1919 metų sausio 2 dieną. Vėliau su vokiečių pagalba P. Plechavičiaus savanorių kariuomenė išvarė įsiveržusius Raudonosios armijos pulkus iš Skuodo, Sedos, Mažeikių, Telšių ir kitų Žemaitijos vietovių.

1920 metų pradžioje P. Plechavičius buvo paskirtas į 5-ąjį pėstininkų pulką, vadovavo batalionui kovose prieš lenkus prie Lentvario, Varėnos, Gardino, Seinų bei Augustavo. Už nuopelnus Nepriklausomybės kovose P. Plechavičius buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus su kardais 1-ojo laipsnio ordinu.

Pasibaigus Nepriklausomybės kovoms, P. Plechavičius

tarnavo kavalerijoje, pradžioje ulonų pulko eskadrono vadu, vėliau nuo 1921 metų gegužės 17-osios iki 1924 metų spalio 14-osios – husarų pulko vadu. Majoras P. Plechavičius organizavo husarus kaip pavyzdinį pulką, kuriame buvo įvesta geležinė drausmė, ideali tvarka ir labai aukšto lygio husarų kovinis parengimas. Jis savo pulke pirmas Lietuvoje įvedė džigitavimą – kavaleristų akrobatinius pratimus ant žirgo, labai paplitusius tarp kazokų ir kaukaziečių raitelių. Tai buvo naujas nežinomas reiškinys Europos raitojoje kariuomenėje. Dėl savo atviro, vyriško, teisingo būdo P. Plechavičius buvo karių gerbiamas ir mylimas vadas.

1924 metų rugpjūčio 15 dieną P. Plechavičius Kaune baigė Aukštuosius karininkų kursus. Vėliau, kaip gabus karininkas ir geras organizatorius, pasiūstas mokyti į Prahos Generalinio štabo akademiją Čekoslovakijoje, mokslą baigė 1926 metų liepos 31 dieną.

Grįžęs į Lietuvą mjr. P. Plechavičius pateko į audringą politinių įvykių sūkuri, kuris smarkiai paveikė patriotiškai nusiteikušį vyra. 1926 metais šalies silpna ir neryžtinga koalicinė valstiečių liaudininkų ir socialdemokratų Vyriausybė valstybės valdymą paleido iš rankų. Lietuvoje įsivyravo betvarkė ir chaosas. Dėl valdžios didėjo partijų rietenos. Šia padėtimi pasinaudojė bolševikų agentai ir bolševikuojantys krašto žmonės su Maskvos pagalba ēmė ruoštis valstybės perversmą ir kelią naujai bolševikų agresijai. Bolševikuojantys elementai rengė mitingus ir eisenas. Jie taip sujūlėjo, kad Lietuvos karininkams gatvėse ēmė numušinėti kepures. Matydamas didelę grėsmę Lietuvos valstybingumui, karininkų grupė, vadovaujama gen. štabo plk. Vlado Skorupskio, ēmė ruoštis planą kariniam perversmui įvykdyti. Šiam planui įgyvendinti buvo įpareigotas dideľi autoritetą kariuomenėje ir visuomenėje turintis gen. štabo mjr. P. Plechavičius.

1926 metų gruodžio 17 dienos ankstų ryta laikinoji kariė valdžia perėmė Lietuvos vadovavimą į savo rankas. Jos vardu gen. štabo mjr. P. Plechavičius paleido koalicinę Vyriausybę, kiti perversmo dalyviai „išvaikė“ Seimą ir prie valstybės vairo pakvietė tautos gerbiamą pirmajį Lietuvos Respublikos Prezidentą Antaną Smetoną. Didžiulio P. Plechavičiaus autoriteto dėka Lietuvos pavyko išvengti susirėmimų, panašių į gegužės mėnesį Lenkijoje, kuomet po įvyk-

dyto maršalo J. Pilsudskio perversmo, ten susirėmimuose kovojo atskirios kariuomenės dalys. Kovos Varšuvoje tuo metu truko keletą dienų. Perversmo organizatoriai būgštavo, kad panašūs įvykiai gali išliepsnoti ir Lietuvoje. Tačiau P. Plechavičius ryžtingai užkirto kelią atskirų pulkų maištui, pašalindamas iš pareigų nepatikimus vadus – divizijos vadą plk. A. Jakaitį Kėdaniuose ir 9-o pėstininkų pulko vadą plk. ltn. V. Vitkauską Marijampolėje. Ruošę samokslą bolševikai buvo suimiți ir karolauko teismo nuosprendžiu sušaudyti. Tautos ir valstybės likimas buvo išgelbėtas, prieš pikti kėslai – sužlugdyti.

P. Plechavičius, kaip ir daugelis didžiųjų asmenybių, pasižymėjo kuklumu ir sąžiningumu. Perversmo metu jam buvo suteiktos neribotos karinio diktatoriaus teisės, tačiau jis nepasinaudojo jomis savo asmeniniams tikslams. Jis perdaivė valdžią A. Smetonai ir grįžo į iki šiol turėtas pareigas.

1926 metų gruodžio 31 dieną gen. štabo mjr. P. Plechavičius paskirtas Lietuvos kariuomenės kavalerijos viršininku, 1927 metų sausio 4 dieną kartu ir Generalinio štabo valdybos viršininku. 1927 metų sausio 28 dieną jam suteiktas pulkininko leitenanto, tų pačių metų rugpjūčio 27 dieną – pulkininko laipsnis. Nuo 1927 metų rugpjūčio 9 dienos iki 1929 metų vasario 15 dienos P. Plechavičius įsėjo Vyriausijo štabo viršininko pareigas.

1928 metų sausio 26 dieną išėjus į atsargą kariuomenės vadui gen. S. Žukauskui, laikinai buvo panaikintos kariuomenės vado pareigos, tuomet praktiskai šias pareigas vykdė Vyriausijo štabo viršininkas plk. P. Plechavičius. 1928 metų birželio 6 dieną Lietuvos Respublikos Prezidento aktu už energiją ir ištvermę atsakinėse karinės tarnybos pareigose ir už tautinį idėjinį darbą Lietuvos gerovei, P. Plechavičius apdovanotas DLK Gedimino 2-ojo laipsnio ordinu. 1929 metų vasario 10 dieną jam suteiktas generolo leitenanto laipsnis.

1929 metų pradžioje bendo sukiliamas tautininkų partijos valdžios viršūnėje. Tuometinis ministras pirmininkas A. Voldemaras vis labiau nesi-

skaitė su Prezidentu A. Smetona. Bijodamas, kad populiarus generolas sutrukdyjo diktatoriškiems kėslams ir prieš jį nuteiks karininkus, A. Voldemaras 1929 metų vasario 15 dieną privertė P. Plechavičių išeiti į atsargą. A. Smetona nesugebėjo apsaugoti žmogaus, iškelusio jį prie Lietuvos valdžios vairo.

Išejęs į atsargą, P. Plechavičius gyveno savo dvare prie Šiaulių ir į jokią veiklą nesikišo, ypač vengė politinių sueigų. Laisvalaikiu nuo ūkio darbų mėgo jodinėti ir tam laikė nemazą kaimenę veislinių žirgų.

Pirmosios bolševikų okupacijos metu generolas pasitraukė į Vokietiją. Bolševikai persavo agentus visaipstengėsi jį suimiți dar besitraukiant. Tuometinė A. Merkio Vyriausybė buvo nurodžiusi muitinės valdininkams sulaikyti P. Plechavičiaus automobili patirkiniui. Tačiau ryžtingas generolas greit padarė galą besistengiančių įsiteikti okupantams muitininkų savivalei ir jie praleido P. Plechavičių kirsti Vokietijos sieną. Už dešimties minučių prie muitinės posto privažiavo suimtigenerolą du bolševikų tankai ir keliolika kareivių.

Prasidėjus Antrajam pasauliniam karui, P. Plechavičius sugrįžo į nacių užimtą Lietuvą. Gyveno grąžintame Čiutelių dvare prie Šiaulių. Po skaudžių pralaimėjimų prie Maskvos, Stalingrado ir Kursko, nacių kariuomenė, nesugebėdama rimčiau pasiprieseinti Raudonajai armijai, pamažėl traukėsi į Vakarus. 1944 metų pradžioje frontas priartėjo prie Lietuvos ribų. Nacių karienė vadovybė pasiūlė didelį autoritetą turinčiam gen. P. Plechavičiui suformuoti lietuvišką karinį junginį kovai su pagausėjusiais sovietinių divergentų grupuočių ir partizanų išpuoliais prieš vokiečių karinę ir civilinę vadovybę. Tautos gerbiamuo Nepriklausomybės kovų karžygio kreipimasis per radiją į Lietuvos jaunimą 1944 metų vasario 16 dieną susilaikė didelio atgarsio. Per kelias dienas susirinko tūkstančiai jaunuolių į generolo organizuojamą Vietinę rinktinę. Tačiau klastingi vokiečiai nesilaikė savo pasižadėjimo naudoti Vietinę rinktinę tik Lietuvos ir jos sienų gynybai. Atsisakę lietuviškų batalionų tarnavimo SS karinei vadovybei, gegužės 15 dieną gen. P. Plechavičius ir jo šstabas buvo suimiți ir nuvežti į Salaspilio koncentracijos stovyklą Latvijoje. Vietinė rinktinė buvo jėga nuginkluota, tačiau dalis rinktinės kareivių su ginklais pabėgo į mišką ir vėliau partizanų gretose kovojo su sovietiniais okupan-

tais. Apie 3400 rinktinės karievių išvežė į Vokietiją, ten juos išskirstė į vairiems darbams į aerodromus ir fabrikus, dalį išgabeno į frontą Italijoje ir Prancūzijoje. Gen. P. Plechavičiui ir jo karininkams Salaspilio koncentracijos stovykloje teko išgyventi sunkų ir skaudų politinio kalnio gyvenimą. Manoma, kad iškišus generaliniam tarėjui gen. P. Kubiliūnui, P. Plechavičiui ir keliaisdešimčiai lietuvių karininkų pavyko ištrūkti iš koncentracijos stovyklos. Raudonajai armijai įsiveržus į Lietuvą, P. Plechavičius su šeima pasitraukė į Vokietiją.

Išėjus į atsargą, P. Plechavičius gyveno savo dvare prie Šiaulių ir į jokią veiklą nesikišo, ypač vengė politinių sueigų. Laisvalaikiu nuo ūkio darbų mėgo jodinėti ir tam laikė nemazą kaimenę veislinių žirgų. Pirmosios bolševikų okupacijos metu generolas pasitraukė į Vokietiją. Bolševikai persavo agentus visaipstengėsi jį suimiți dar besitraukiant. Tuometinė A. Merkio Vyriausybė buvo nurodžiusi muitinės valdininkams sulaikyti P. Plechavičiaus automobili patirkiniui. Tačiau ryžtingas generolas greit padarė galą besistengiančių įsiteikti okupantams muitininkų savivalei ir jie praleido P. Plechavičių kirsti Vokietijos sieną. Už dešimties minučių prie muitinės posto privažiavo suimtigenerolą du bolševikų tankai ir keliolika kareivių.

1949 metų balandį gen. P. Plechavičius emigravo į JAV, apsigyveno Čikagoje. Pradžioje teko dirbtis sunkų fizinių darbų Čikagos skerdykloje, vėliau, padedant įtakiniams tautiečiams, pavyko įsidiabinti fabriko kontoroje. Gyvendamas JAV, jis ištraukė į Lietuvos išlaisvinimo veiklą. 1950 metų balandžio 2 dieną padedant gen. S. Raštikui, gen. S. Dirmantui, gen. K. Talat-Kelpšai ir kitiems, įsteigė Lietuvos karių veteranų sąjungą „Ramovė“ ir jai vadovavo iki 1959 metų gegužės 3 dienos. Taip pat pasireiškė VLIK, Lietuvos bendruomenės, Amerikos lietuvių tarybos ir kitų tautinių organizacijų, veikusiu vardan Lietuvos išvadavimo ir valstybingumo atkūrimo, veikloje. Rémė lietuviškos spudos leidybą, lietuviškas organizacijas ir įvairius projektus.

Bebaimis Lietuvos Nepriklausomybės kovų karžygis generolas Povilas Plechavičius mirė 1973 metų gruodžio 19 dieną ir iškilmingai palaidotas Čikagos Šv. Kazimiero lietuvių kapinėse. Jovardą pagarbiaminių Tėvynė į tauta, kurios laisvę ir nepriklausomybę jis visada drąsiai gynė. P. Plechavičiui pastatytas paminklas ir biustas, jo garbei pavadintos miestų gatvės, Šiaulių šaulių rinktinė.

Generolas Povilas Plechavičius už nuopelnus ir pasižymėjimą Lietuvai be Vyčio Kryžiaus ir DLK Gedimino ordino buvo apdovanotas Lietuvos kariuomenės kürėjų savanorių medaliu, Lietuvos Nepriklausomybės 10-mečio medaliu, Latvijos aizsargų medaliu ir Italijos karūnos 2-ojo laipsnio ordinu.

Stasys IGNATAVIČIUS
Gintautas TAMULAITIS